

บทบรรณาธิการ

ในรอบปีที่ผ่านมา สังคมไทยได้ผ่านพ้นเหตุการณ์หลากหลาย ทั้งที่เป็นความสุข ความชื่นใจ และความทุกข์ที่กลายเป็นปมคาใจ แม้ว่าเหตุการณ์ที่ถือว่า “ดี” สะท้อนถึงความสำเร็จ ความสุขร่วม และความหวังของผู้คน หากแต่เหตุการณ์ที่ไม่พึงประสงค์ หรือเรื่องราวร้าย ๆ กลับทำให้เกิดความทุกข์ร่วม และเกิดคำถามที่ตามมากับสิ่งที่เกิดขึ้นจนบางครั้งกลายเป็นปรากฏการณ์ทางสังคม

จากข้อกังขาต่าง ๆ หรือสิ่งคาใจเหล่านั้น นำไปสู่คำถามอันทรงพลังของมนุษย์ เช่น “เราเคยเรียนรู้จากเหตุการณ์เหล่านั้นบ้างไหม” หรือ “เหตุใดเรื่องเดิม ๆ ยังคงเกิดขึ้นซ้ำแล้วซ้ำเล่า” ทั้งนี้ คำถามเหล่านี้ไม่เพียงกระตุ้นให้เราถุกคิดถึงรากฐานของปัญหา แต่ยังเป็นแรงผลักดันให้เรามองหาหนทางแก้ไขเพื่อสร้างสังคมที่ดีขึ้นในวันข้างหน้า

อนึ่ง สังคมไทยมีวาทกรรมหรือสุภาษิตหลาย ๆ ชุด ที่มุ่งหยิบเอาประสบการณ์มาสร้างการเรียนรู้ พร้อมยกระดับคุณค่าของความผิดพลาดให้กลายเป็นวัตถุดิบชั้นดีในการสร้างประสบการณ์ใหม่ หรือเป็นฐานของการเรียนรู้เพื่อต่อยอดให้ดีขึ้นไปอีก อาทิ “ผิดเป็นครู” ที่มุ่งให้คำอธิบายว่าความผิดพลาดไม่ได้เป็นเรื่องที่เลวร้าย แต่กลับเป็นโอกาสให้เราได้เรียนรู้ และปรับปรุงตนเอง ความผิดพลาดเปรียบเสมือนครูที่ให้เราเรียนเพื่อไม่ให้เราทำผิดซ้ำในอนาคต สุภาษิตนี้จึงปลูกฝังให้คนไทยมองปัญหาเป็นโอกาสในการพัฒนาตนเอง เป็นต้น

ในขณะที่บริบทวัฒนธรรมอื่น ๆ เช่น ภาษิตญี่ปุ่น “猿も木から落ちる (Saru mo ki kara ochiru)” หรือ “แม้แต่ลิงยังตกต้นไม้” สื่อถึงความจริงที่ว่า แม้แต่ผู้ที่เชี่ยวชาญที่สุดก็ยังสามารถทำผิดพลาดได้ แนวคิดนี้ปลอบประโลมใจว่า ความผิดพลาดเป็นเรื่องธรรมดาของมนุษย์ และสิ่งสำคัญคือการลุกขึ้นมาใหม่และเรียนรู้จากความล้มเหลวนั้น สอดคล้องกับ สุภาษิตจีนที่ว่า “以史为鉴 (Yǐ shǐ wéi jiàn)” หรือ “ใช้ประวัติศาสตร์เป็นกระจกเงา” ซึ่งมีความหมายว่า การมองย้อนกลับไปยังอดีตช่วยให้เราเรียนรู้เพื่อหลีกเลี่ยง

ความผิดพลาดในอนาคต ดังนั้น ประสบการณ์หรือประวัติศาสตร์ไม่ได้เป็นเพียงการเล่าเรื่องราวของสิ่งที่ผ่านมาเท่านั้น แต่ถือเป็นครูที่เตือนให้เราระมัดระวังมิให้เดินซ้ำรอยเดิม ในขณะที่บริบทอื่น ๆ ทัวไปให้มุมมองและคุณค่าในลักษณะ “Live and Learn” หรือ “ใช้ชีวิตไปและเรียนรู้ไป” ซึ่งสะท้อนถึงความเป็นจริงของชีวิตที่เต็มไปด้วยประสบการณ์ การเรียนรู้จากความผิดพลาด และประสบการณ์ชีวิตถือเป็นส่วนหนึ่งของการเติบโตของมนุษย์

การสะท้อนผ่านสุภาชิตเหล่านี้ ทำให้เห็นว่าทุกวัฒนธรรมล้วนให้ความสำคัญกับการเรียนรู้จากประสบการณ์เดิม ความผิดพลาดหรือความสำเร็จที่เกิดขึ้นในอดีตไม่ได้เป็นเพียงเรื่องราวที่ผ่านไป แต่เป็นรากฐานที่ช่วยให้เราเข้าใจตนเองและโลกมากขึ้น สิ่งสำคัญคือการเปิดใจและมองหาบทเรียนจากทุกช่วงเวลาของชีวิต เพื่อพัฒนาให้เราเป็นคนที่มีความเข้าใจและเติบโตอย่างยั่งยืนในอนาคต

วารสารวิทยาการเรียนรู้และศึกษาศาสตร์ ฉบับนี้ มีบทความที่ชี้ให้เห็นว่า ประสบการณ์ในชีวิตทั้งอดีตและปัจจุบัน ประวัติศาสตร์ ความล้มเหลว เรื่องดีเรื่องร้าย หรือความผิดพลาดต่าง ๆ นานา ล้วนสามารถนำมาสร้างการเรียนรู้เพื่อต่อยอด พัฒนา หรือเดินก้าวต่อไปในอนาคตได้

บทความวิจัย เรื่อง การออกแบบการเรียนรู้ประวัติศาสตร์ด้วยวิธีการมีมเป็นฐานผ่านคลิปวิดีโอบนสื่อออนไลน์เพื่อส่งเสริมทักษะการรู้เท่าทันสื่อของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ของ ธนวุฒิ ยลถวิล ชรินทร์ มั่งคั่ง และ วรินทร์ สิริพงษ์ณภัทร มีวัตถุประสงค์ เพื่อ 1) ศึกษาแนวทางการจัดการเรียนรู้ประวัติศาสตร์ด้วยวิธีการมีมเป็นฐานผ่านคลิปวิดีโอบนสื่อออนไลน์เพื่อส่งเสริมทักษะการรู้เท่าทันสื่อ 2) ออกแบบการจัดการเรียนรู้ประวัติศาสตร์ด้วยวิธีการมีมเป็นฐานผ่านคลิปวิดีโอบนสื่อออนไลน์ และ 3) ประเมินทักษะการรู้เท่าทันสื่อของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น กลุ่มตัวอย่าง คือ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ใช้เครื่องมือการวิจัย เช่น แบบวิเคราะห์เอกสาร แผนการจัดการเรียนรู้ และแบบประเมินทักษะการรู้เท่าทันสื่อ

ผลการวิจัยพบว่า แนวทางการจัดการเรียนรู้ด้วยมีมเป็นฐานมี 4 ขั้นตอน คือ การรับสาร การจดจำ การส่งต่อ และการเผยแพร่ ในขณะเดียวกันแผนการเรียนรู้ที่ออกแบบมีคุณภาพในระดับสูง และ นักเรียนมีทักษะการรู้

เท่าทันสื่อในระดับดี ซึ่งสะท้อนให้เห็นว่าการเรียนรู้ประวัติศาสตร์ด้วยวิธีการมีมเป็นฐานผ่านคลิปวิดีโอที่ค้นบนสื่อออนไลน์สามารถส่งเสริมทักษะการรู้เท่าทันสื่อของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นได้

บทความวิจัย เรื่อง **พฤติกรรมและทัศนคติในการพัฒนาทักษะภาษาอังกฤษแบบนำตนเองของนักศึกษาในสถาบันอุดมศึกษาเอกชน** ของ กิตติทัต วงษ์พวง งานวิจัยชิ้นนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาพฤติกรรมและทัศนคติในการพัฒนาทักษะภาษาอังกฤษแบบนำตนเองผ่านสื่อสังคมออนไลน์ของนักศึกษาในสถาบันอุดมศึกษาเอกชน และ 2) ศึกษาพฤติกรรมและทัศนคติในการพัฒนาทักษะภาษาอังกฤษแบบนำตนเองผ่านโปรแกรมที่กำหนดโดยสถาบันของนักศึกษาในสถาบันอุดมศึกษาเอกชน

ผลการศึกษานี้แสดงให้เห็นถึงนักศึกษาที่มีความสามารถทางภาษาอังกฤษในระดับต่ำไม่มีพฤติกรรมการเรียนรู้แบบนำตนเองผ่านสื่อสังคมออนไลน์ แม้ว่าจะมีทัศนคติเชิงบวกต่อการพัฒนาทักษะภาษาอังกฤษ ส่วนกลุ่มที่มีความสามารถทางภาษาอังกฤษในระดับสูง พบว่ามีพฤติกรรมการเรียนรู้แบบนำตนเองและมีแรงจูงใจสูงในบริบทเดียวกัน สำหรับการพัฒนาทักษะภาษาอังกฤษผ่านโปรแกรมที่สถาบันกำหนด ทั้งกลุ่มที่มีระดับความสามารถทางภาษาอังกฤษต่ำและสูงต่างมีพฤติกรรมการเรียนรู้แบบนำตนเองอย่างเป็นระบบ พร้อมด้วยทัศนคติและแรงจูงใจเชิงบวกต่อการเรียนรู้ผ่านโปรแกรมดังกล่าว

อย่างไรก็ดี งานวิจัยชิ้นนี้ถือเป็นตัวอย่างแหล่งข้อมูลหรือฐานข้อมูลสำหรับผู้พัฒนาหลักสูตรและนักการศึกษา ในการสร้างกลยุทธ์ที่เหมาะสมสำหรับการพัฒนาทักษะภาษาอังกฤษของนักศึกษาในอนาคต

บทความวิจัยเรื่อง **การจัดการการศึกษาทางเลือกในชุมชนพื้นที่ห่างไกลเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ไร้รอยต่อสำหรับผู้เรียนนอกระบบการศึกษา** ของ ชรินทร์ มั่งคั่ง วรินทร์ สิริพงษ์ณภัทร กันติทัต ง่วนชู และชัชวาลย์ บุตรทอง งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาอุปสรรคในการเข้าถึงการศึกษาในระบบของผู้เรียนนอกระบบ และนำเสนอแนวทางการศึกษาทางเลือกในชุมชนห่างไกล เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ที่ต่อเนื่องและเหมาะสมกับบริบทของผู้เรียน ทั้งนี้ การวิจัยดำเนินการผ่านการวิเคราะห์เอกสารทั้งออนไลน์และ

ออฟไลน์ โดยใช้วิธีการสืบค้นคำสำคัญและคัดเลือกเอกสารขั้นต้นและชั้นรอง เครื่องมือวิเคราะห์ประกอบด้วยการตีความเชิงวิเคราะห์ การเปรียบเทียบ และการสังเคราะห์เนื้อหาจากงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ผลการศึกษาพบว่า อุปสรรคสำคัญของผู้เรียนนอกระบบคือข้อจำกัดทางเศรษฐกิจและสังคม เช่น รายได้ครอบครัวต่ำและต้นทุนทางสังคมไม่เพียงพอ เพื่อแก้ไขปัญหาดังกล่าว แนวทางการศึกษาทางเลือกควรใช้นวัตกรรมหน่วยการเรียนรู้เคลื่อนที่ โดยอิงชุมชนและภูมิวัฒนธรรมเป็นฐาน เพื่อให้การเรียนการสอนเชื่อมโยงกับประสบการณ์จริงของผู้เรียน เนื้อหาที่สอดคล้องกับชีวิตประจำวันจะช่วยสร้างการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพและเหมาะสมกับบริบทของผู้เรียนนอกระบบ

บทความวิชาการเรื่อง **ชีวิตการเรียนรู้ดนตรี ณ สำนักบ้านบาตรในความทรงจำของครูเยื่อ อุบลน้อย ของ อศินีย์ เปลี่ยนศรี** กล่าวถึงการระลึกถึงประสบการณ์เรียนรู้ศิลปะทางดนตรีของครูเยื่อ อุบลน้อย จนกระทั่งสามารถนำเสนอกระบวนการเรียนดนตรีในสำนัก “บ้านบาตร” โดยมีองค์ประกอบสำคัญ 3 ประการ ได้แก่ 1) แหล่งเรียนรู้ มี 2 ลักษณะ คือ แหล่งเรียนรู้ที่จัดขึ้น (สำนักดนตรีบ้านบาตร) และแหล่งเรียนรู้ที่เป็นทรัพยากรบุคคล (ครูหลวงประดิษฐไพเราะ) 2) การจัดการเรียนรู้ แบ่งเป็น 3 ส่วนย่อย คือ หลักสูตร (แบบบังคับ และแบบยืดหยุ่น) การจัดการเรียนรู้ (เปิดรับผู้เรียนทั่วไป เน้นการเรียนรู้แบบลงมือปฏิบัติในรูปแบบไปกลับและแบบประจำ) และการวัดประเมินผล (ไม่ปรากฏการวัดประเมินผลที่ชัดเจน) และ 3) ผู้เรียน (มักมีทักษะพื้นฐานในการบรรเลงเครื่องดนตรีมาก่อน) ทั้งนี้ อัตลักษณ์ที่มีความโดดเด่นในสำนักดนตรีนี้คือ กระบวนการเรียนรู้ที่ให้ผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง และการคัดเลือกผู้เรียนที่มีศักยภาพดีเยี่ยมมาพัฒนาต่อยอด

สุดท้ายนี้ กองบรรณาธิการขอขอบพระคุณผู้เขียนทุกท่านที่ส่งบทความเข้ามาเผยแพร่ในวารสารวิชาการเรียนรู้และศึกษาศาสตร์ ปีที่ 3 ฉบับที่ 2 (กรกฎาคม-ธันวาคม 2567) ขอขอบพระคุณผู้ทรงคุณวุฒิทุกท่านที่ให้ความกรุณาพิจารณาประเมินผลงานทางวิชาการและให้ข้อคิดเห็นที่เป็นประโยชน์ในการปรับปรุงบทความให้มีความสมบูรณ์และทันสมัย ถูกต้องตามหลักวิชาการ

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ไอยเรศ บุญฤทธิ์
บรรณาธิการ